

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

A szabálysértési őrizet és a bíróság elé állítás szabályozása, kapcsolódása

Szerző:

dr. Szabó Ildikó

Tamási, 2026. január 26.

I. Bevezetés

„A hatodik kellék az, hogy a törvény a bűnnek eltávolítója legyen; mert Aquinói Szent Tamás szerint, az emberi törvényeket azért alkották, hogy az embereket a vétkektől visszatartsák és az erényekre indítsák. Mert az embereknek, természeténél fogva, van némi vágyakozása az erény után, de szükséges, hogy ez benne valamely fenyíték alkalmazásával teljességre jusson, a mi leginkább a törvény megtartásával szokott bekövetkezni. Azért hozza föl ugyancsak Szent Tamás, hogy a törvény az okosság rendelkezése a közjóra, kihirdetve attól, a ki a közönségnek gondját viseli; és szabálya vagy mértéke azoknak a cselekvényeknek, a melyeket követni vagy abban hagyni kell.”¹

A szabálysértési jog a társadalom széles körét érintő terület, gondoljunk a hatályos kódex különös részi tényállásainak sokszínűségére.

A szabálysértési (kihágási²) eljárásokban kezdetektől kiemelkedő a szerepe az eljárás gyors lefolytatásának, azaz a cselekmény elkövetésétől számított rövid időn belül történő felelősségre vonásnak.³ Ezt az elvárást a hatályos jogunk szerinti bíróság elé állítás eljárás, azaz a „gyorsított eljárás” is igazolja és szolgálja. Fontosnak tartom a jogtörténeti előzmények bemutatását, mert a szabályozás változásán, fejlődésén keresztül jobban érthetővé válik, hogy a társadalmi megítélés szerinti kisebb súlyú cselekmények elkövetése milyen indokból vonhat maga után olyan súlyos következményt, hogy az eljárás alá vont személlyel szemben szabadságelvonás is alkalmazható.

A tanulmányban a bírósági eljárás szempontjából vizsgálom a jogintézményt. Jogalkalmazóként, a jogértelmezés keretein belül maradva számos kérdést, problémát vet fel a szabálysértési őrizet és a bíróság elé állítás eljárás.

A szabálysértési őrizetbe vételnek a hatályos magyar jogban pozitív és negatív feltételei vannak. A pozitív feltételek konjunktívak, ugyanakkor a negatív feltételek közül, amennyiben azok közül egy is fennáll, kizárt az őrizetbe vétel és ebből következően a bíróság elé állítás is. Ugyanakkor vizsgálni kell az őrizetbe vétel indokait is, ezek csak a pozitív és negatív feltételek vonatkozásában

¹ Tripartitum 11. §, Corpus Juris Hungarici

² Ld. jogtörténeti rész

³ Ld. Szabs. tv.-hez fűzött indokolás

konjunktívák, egymáshoz viszonyítottan nem. Mint látjuk, az őrizetbe vétel előfeltétele a bíróság elé állítás eljárásnak, azaz megfordítva: a bíróság elé állítás egy komplex egységet alkot az őrizetbe vétellel.

II. Jogtörténet

II. 1. A kezdetek

Montesquieu is a kihágások lényegét abban látta, hogy azok a törvényes rendnek múltó jelentőségű megzavarásai, amelyeket a hatóság mint pusztá engedetlenséget róhat meg⁴.

Számos európai országban és hazánkban is meghatározó volt a francia 1810. évi büntető törvénykönyv, a Code pénal, mely a büntett, vétség, kihágás, azaz a trichotomikus rendszert követte, a büntettek voltak a legsúlyosabb bűncselekmények, amelyekért a legsúlyosabb büntetéseket, azaz halálbüntetést, kényszermunkát, száműzetést, szégyenpadot lehetett kiszabni. A vétségek kevésbé súlyos cselekményeknek minősültek, amelyeket ún. javító büntetésekkal, fogsággal és bírsággal sújtottak. A legenyhébb törvényszegés a kihágás (szabálysértés) volt és bírságot szabhattak ki az elkövetővel szemben. Az 1813-as bajor Büntető Törvénykönyv is a hármas felosztást alkalmazta, szintén a bűncselekmények súlyossága szerint osztotta fel a cselekményeket büntettre, vétségre és kihágásra.

Hazánkban kiemelkedő Deák Ferenc nevéhez kötődő 1843. évi anyagi büntetőjogi javaslat, amely ugyan törvényként nem került elfogadásra, azonban dogmatikailag meghatározó volt. A javaslat általános és különös részből állt és bichotom rendszerre épült, azaz a cselekményeket büntettekre és kihágásokra osztotta. A tervezet szövegében kizárólag a büntett szerepel, a kihágásokat alacsonyabb szintű jogszabályokban kívánták szabályozni.

⁴ Jakab Zsolt: A modern magyar szabálysértési jog kialakulásának története, különös tekintettel a kihágásokra, Belügyi szemle 2015/1., 95 - 96. oldal

II. 2. A mezei rendőrség

„A magyar szabálysértési jog előzményeként, első írott formájaként jelent meg az 1840. évi IX. törvénycikk „A mezei rendőrségről” szóló szabályokat foglalta törvényi rendelkezésekbe.”⁵

A törvény területi hatálya a szőlőkre, minden ültetvényre, erdőre, növényre, vetésre, rétre, legelőre, nádasra, méhesre, országútra, vasútra, kőszénbányákra, gyeptőzegrre és a temetőkre terjedt ki, azaz az ország meghatározott művelési ágaira vonatkozó ingatlanokra, mely részben következik a törvénycikk elnevezéséből is. A törvényes bíró személye a mezei károkozásra nézve elkülönült a károkozás helye és az elkövető személye szerint is. A törvény szerint bíró: a földesúr vagy a képviselője, tanács vagy hadnagy, helybeli előljáróság, a szolgabíró, aki másodfokon és bizonyos esetben elsőfokon járt el, egy speciális esetben a megyei törvényszék járt el harmadfokon.

Ha a földesúr saját jobbágya követte el a szabályszegést, akkor a földesúr vagy a képviselője volt jogosult eljárni, azokban az esetekben, amikor a károkozás nem „szántsándékos” vagy nem „tetemes hibából” eredt és - mint konjunktív feltétel - egyszeri kár megtérítésének volt helye. A szolgabíróhoz akkor lehetett fordulni, azaz akkor volt a szolgabírónak hatásköre az eljárás lefolytatására, ha az egyszeri kártérítésén felül büntetésnek vagy bírságolásnak is helye volt, vagy ha a kár a hatvan ezüst forintot meghaladta, vagy a panasz beadását követő nyolc nap alatt elégtételt nem kapott a bejelentő, azaz a földesúr vagy képviselője az intézkedési kötelezettségét elmulasztotta.⁶

A nemesi községben és közbirtokosságban elkövetett cselekmények esetében a tanács vagy hadnagy járt el elsőfokon, ha a huszonnégy ezüstöt a kár nem haladta meg, akkor úgynevezett szóbeli per, „summás eljárás” került lefolytatásra. A döntés ellen a szolgabíróhoz, mint másodfokhoz lehetett

⁵ Kúria Büntető Kollégium Joggyakorlat-elemző csoport 2015.EL.II.H.13.SZABÁLYSÉRTÉS-37. szám, szabálysértési ügyek bírói gyakorlata összefoglaló vélemény, 3. oldal

⁶ Österreichische Nationalbibliothek 17.491-A Alt - A' mezei rendőrség' főbb szabályai. Az 1840: IX. törvénycikkely' nyomán, írta Zsoldos Ignác. Pápa 1842. 17491-A.
https://books.google.hu/books?id=9xdSAAAcAAJ&pg=PA43&lpg=PA43&dq=mezei+rend%C5%91rs%C3%A9g&source=bl&ots=g6BTolP_AU&sig=ACfU3U2L9cV2coBmFGjpvbCbxcP9-ro4w&hl=hu&sa=X&ved=2ahUKEwjgpcTG167oAhXqs4sKHxpzAUkQ6AEwB3oEAgQAQ#v=onepage&q=mezei%20rend%C5%91rs%C3%A9g&f=false 2025.07.30., 16. oldal, 17. oldal, 1840. évi IX. törvénycikk 3.§.

fellebbezéssel élni. Ha nem volt tanács vagy hadnagy, akkor elsőfokon a szolgabíró járt el.⁷

Helységekben és nem kiváltságos mezővárosokban hatásköre a helybeli előjárásnak volt, ha a kár összege a tizenkét forintot nem haladta meg. Az eljárás gyorsaságot kívánt, három nap alatt a „bírónak” be kellett fejeznie és a végrehajtás során befolyt bírságot a szolgabírónak át kellett adnia. Az előjáró döntése ellen, a végrehajtás után, fellebbezésnek volt helye a szolgabíróhoz és onnét a megyei törvényszékhez, további jogorvoslatnak helye nem volt. A szolgabíróhoz közvetlenül csak akkor lehetett fordulni, ha az előjáróság három napon belül nem tett elégtételt, ebben az esetben a szolgabírónak tizenöt napos ügyintézési határideje volt.⁸

A szolgabíró járt el elsőfokon a földbirtokosok és nemesek által elkövetett cselekmények esetén. Általános hatáskörrel a járási szolgabírák rendelkeztek, akik a mezei rendőrség felett felügyeleti jogot is gyakoroltak. A kár értékhatárára tekintet nélkül a városkapitányok jártak el a szabadkirályi és kiváltságos mezővárosokban.⁹

II. 3. A Csemegi kódextől a szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvényig

A szabálysértési jog történetéhez az 1878. évi V. törvény a büntettekről és vétségekről, azaz a Csemegi kódex kapcsolódik és a 1879. évi XL. törvénycikk a Kihágási Büntető Törvénykönyv.¹⁰ Ezzel emelkedett törvényi szintre a büntett, vétség, kihágás rendszere, azaz a trichotomikus felosztás. A járásbíró hatáskörébe a legsúlyosabb kihágások tartoztak, más ügyekben az alispán, szolgabíró, rendőrkapitány

⁷ A' mezei rendőrség' főbb szabályai. Az 1840: IX. törvénycikkely' nyomán, írta Zsoldos Ignác. Pápán 1842. 17491-A. https://books.google.hu/books?id=9xdSAAAcAAJ&pg=PA43&lpg=PA43&dq=mezei+rend%C5%91rs%C3%A9g&source=bl&ots=g6BTolP_AU&sig=AcfU3U2L9cV2coBmFGjpvbCbchP9-ro4w&hl=hu&sa=X&ved=2ahUKewjgpcTG167oAhXqs4sKHxpzAUkQ6AEwB3oECAGQAQ#v=onepage&q=mezei%20rend%C5%91rs%C3%A9g&f=false 2025.03.30., 16.-18. oldal, 1840. évi IX. törvénycikk 6.§., 24.§

⁸ A' mezei rendőrség' főbb szabályai. Az 1840: IX. törvénycikkely' nyomán, írta Zsoldos Ignác. Pápán 1842. 17491-A. https://books.google.hu/books?id=9xdSAAAcAAJ&pg=PA43&lpg=PA43&dq=mezei+rend%C5%91rs%C3%A9g&source=bl&ots=g6BTolP_AU&sig=AcfU3U2L9cV2coBmFGjpvbCbchP9-ro4w&hl=hu&sa=X&ved=2ahUKewjgpcTG167oAhXqs4sKHxpzAUkQ6AEwB3oECAGQAQ#v=onepage&q=mezei%20rend%C5%91rs%C3%A9g&f=false 2025.07.28. 20. oldal

⁹ A' mezei rendőrség' főbb szabályai. Az 1840: IX. törvénycikkely' nyomán, írta Zsoldos Ignác. Pápán 1842. 17491-A. https://books.google.hu/books?id=9xdSAAAcAAJ&pg=PA43&lpg=PA43&dq=mezei+rend%C5%91rs%C3%A9g&source=bl&ots=g6BTolP_AU&sig=AcfU3U2L9cV2coBmFGjpvbCbchP9-ro4w&hl=hu&sa=X&ved=2ahUKewjgpcTG167oAhXqs4sKHxpzAUkQ6AEwB3oECAGQAQ#v=onepage&q=mezei%20rend%C5%91rs%C3%A9g&f=false 2025.07.28., 20. oldal, 1840. évi IX. törvénycikk 3.§., 4.§, 6.§.

¹⁰ „kétségtelen, hogy a büntettekről és vétségekről szóló törvényeken kívül fennmarad még mindig egy hosszú sora azon cselekményeknek vagy mulasztásoknak, a melyeket büntetlenül hagyni nem lehet, és a melyeket büntettek vagy vétségek közé beosztani, ez utóbbiak főjellemlvonásának megzavarása nélkül szintén lehetetlen” az 1879. évi XL. törvénycikk indokolása a magyar büntető törvénykönyv a kihágásokról - Wolters Kluwer jogtár 2025. július 30.!

járt el.

Az 1879. évi XL. törvénycikk, amely 1880. szeptember 1-jén lépett hatályba, két nagy részre tagolódott. Az általános rész a kihágást képező cselekmény fogalmát, a kihágási jogszabályok területi, személyi hatályát és az alkalmazandó büntetések nemeit szabályozta. A különös részben volt található a kihágás tíz fajtája, így az állam, a hatóságok, a vallás, a családi állapot, a közbiztonság, a közrend, a közszemérem, a tulajdon elleni és a szerencsejáték által elkövetett kihágások. A kihágást a törvény elzárással vagy pénzbüntetés kiszabásával rendelte büntetni. Az elzárás időtartama órákban és napokban volt meghatározva, három órától kettő hónapig terjedhetett. A kihágás kísérlete egy tényállás esetében sem volt büntethető.

A XIX. század közepétől megjelenő kihágási (szabálysértési) kódexek vegyes szabályrendszert alkalmaztak az eljárás és a szankciórendszer hordozta ugyan a közigazgatási jog jellemzőit, azonban vagy ellenben az eljárási szabályok jórészt a büntetőeljáráshoz, illetőleg a bűnvádi perrendtartáshoz kapcsolódó szabályokat is tartalmaztak, illetőleg a szabálysértési anyagi jog a kezdetektől tartalmaz büntető általános részi anyagi jogi fogalmakat és normákat. Angyal Pál definíciója szerint a kihágás formailag a büntetőjogba, tartalmilag a közigazgatási jogba ütköző cselekmény.¹¹

A hármas felosztást a magyar büntetőjog általános részéről szóló 1950. évi II. törvény (Bt.) megszüntette, a büntett és kihágás kettőssége maradt meg, általános hatáskörrel a rendőrség és a tanács végrehajtó bizottsága járt el. A kihágási jog különös részét ugyanakkor az 1951. évi 35. tvr. a kihágási bíróságokról és azok eljárásáról tartalmazta.

Az 1953. évi 16. törvényerejű rendelet (a rendőrségi kihágási bíraskodás megszüntetése és a kihágási eljárásra vonatkozó egyes rendelkezések módosítása) vezette be a szabálysértés jogintézményét, melyben általános hatáskörrel a helyi tanács végrehajtó bizottsága mellett a bíróság rendelkezett. Az 1957. évi 17. törvényerejű rendelet a kihágás jogintézményét megszüntette, és a tényállásokat szabálysértéssé vagy büntetté minősítette.

¹¹ Kántás Péter, Kincses Ildikó, Kovalik Pál, Mészáros József, Papp László Szabálysértési szabályok rövid magyarázatokkal. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó, Budapest 1998. 9. oldal

A szabálysértési joganyag eddigre annyira megnövekedett és átláthatatlanná vált, hogy szükséges volt annak kodifikálása, melynek eredményeképpen hirdették ki a szabálysértésekről szóló 1968. évi I. törvényt (továbbiakban: r.Sztv.), melyet 1971-től többször módosítottak és megszületett a 17/1968. (IV.24.) Kormányrendelet az egyes szabálysértésekről.¹² A törvény kimondta, hogy a szabálysértések elbírálása az államigazgatási szervek hatáskörébe tartozik, melyek differenciált rendszert alkottak, közülük is kiemelkedett a tanácsi és egyéb szabálysértési hatóságok (rendőrség, vám-és pénzügyőrség, vámhivatal). Másodfokon a felettes szakigazgatási szerveik jártak el¹³, tehát a bírósági út nem volt biztosítva.

Az elzárással sújtható szabálysértés miatt indult ügyek külön szabályait az r.Sztv. 82.§ (1)-(5) bekezdései szabályozták.

Az r.Sztv. 1968. október 1. napján történő hatálybalépését követően a szabálysértési őrizetbe vételnek két időtartama volt:

- a huszonnégy óráig tartó, illetve
- a három napig terjedő.

A szabálysértési őrizet huszonnégy óráig terjedhetett a tanácsi hatáskörbe tartozó tulajdon elleni szabálysértés, az orgazdaság szabálysértés és a rendőrség hatáskörébe tartozó bármely szabálysértés felderítésénél, az elkövető személyazonosságának megállapítása, bizonyítékok beszerzése, valamint a szabálysértés folytatásának megakadályozása érdekében.

A szabálysértési őrizet három napig terjedhetett a rendőrség hatáskörébe tartozó elzárással is sújtható szabálysértések esetén. Ugyanakkor a három napig tartó őrizet nem minden esetben a hetvenkét órát jelentette.

¹² dr. Cserép Attila, dr. Fábián Adrián, dr. Rózsás Eszter: Nagykomentár a szabálysértési törvényhez, második, átdolgozott kiadás, Budapest, Walters Kluwer Hungary Kft., 2013, 2018, 28-29- oldal

Fazekas Marianna-Ficzere Lajos szerk.: Magyar Közigazgatási jog Általános rész, Budapest, Osiris Kiadó, 2002, szerző: Nagy Marianna, 491. oldal

¹³ Magyar Államigazgatási jog Általános rész, BM Könyvkiadó, fejezet szerzője: Baracka Róbertné dr., 1984., 785-786. oldal

Az őrizet időtartama ténylegesen az alábbiak lehettek:

- 1.) Huszonnégy órát meg nem haladó (egyszerű megítélésű ügyekben pár órán belül az elkövető a szabálysértési hatóság elé volt állítható).
- 2.) Huszonnégy órát meghaladó, de legfeljebb hetvenkét óráig tartó őrizet (az őrizetbevételről az ügyészt értesíteni kellett).
- 3.) Három napon túli, további nyolc napig tartó (ha a bizonyítás kiegészítésére volt szükség, csak ügyészi jóváhagyással).
- 4.) Elzárás kiszabása esetén, fellebbezés bejelentése esetén az őrizet a jogerős határozat meghozataláig meghosszabbítható volt.

A tanulmány témájának szempontjából érdekes megvizsgálni az őrizetbe vétel indokait az r.Sztv-ben. A huszonnégy óráig tartó és hetvenkét terjedő őrizet okai eltérők voltak. A huszonnégy óráig tartó őrizet indoka a személyazonosság megállapítása, a bizonyítékok beszerzése, a szabálysértések elkövetésének, illetőleg folytatásának a megakadályozása. A hetvenkét óráig terjedő őrizetbe vételnek egyetlen törvényi feltétele volt, mégpedig az, hogy a szabálysértés elzárással is sújtható legyen.¹⁴

A belügyminiszter az r.Sztv. végrehajtási utasításának módosítására kiadta, hogy a belügyminisztériumi államtitkár gondoskodjon a módosított Szabálysértési Törvény egységes végrehajtási utasításának kiadásáról.¹⁵ Az államtitkári utasítás tartalmazta azokat az okokat, amelyek alapján hetvenkét óráig elrendelhető az őrizet, amelyek részben megegyeznek a huszonnégy óráig terjedő őrizet okaival. A személyazonosság megállapítása és a bizonyítékok beszerzése érdekében, ha az előállítástól számított négy órán belül nem tudták megállapítani, illetve beszerezni vagy a szabálysértés folytatásának megakadályozása az elkövető szabadlábon hagyása esetén nem látszott biztosítottnak.

Az egyes törvények és törvényerejű rendeletek hatályon kívül helyezéséről és módosításáról szóló

¹⁴ dr. Szendrei Géza: A szabálysértési őrizet, Belügyi Szemle 3. szám, 1977., 71-72. oldal, 1968. évi I. törvény 44.§ (1)-(4) bekezdései, 82. §-a., r. Sztv 82.§ (1) - (2) bekezdései, Sztv. 44.§ (2) - (3) bekezdései

¹⁵ Belügyi Közlöny XVI. évfolyam 6. szám, 1975. szeptember 30., <https://www.abparancsok.hu>, 2025. augusztus 6., A Magyar Népköztársaság belügyminiszterének 21. számú HK: 15/1980. min. par. utasítása Budapest, 1975. év szeptember hó 11-én.

1990. évi XXII. törvény 12.§ (2) bekezdés a) pontja az r.Sztv. 82.§-át, és a 12.§ (1) bekezdés d) pontja a 44.§ (2) bekezdésben a felderítés során és a szabálysértés folytatásának megakadályozása céljából alkalmazható őrizetbe vételi okokat 1990. március 15. napjától hatályon kívül helyezte.

A szabálysértési jog újraszabályozásában jelentős szerepe volt, hogy Magyarország az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdette az Emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló Római Egyezményt, melynek 6. Cikk 1. bekezdés első mondata kimondja: „Mindenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen, nyilvánosan és ésszerű időn belül tárgyalja, és hozzon határozatot polgári jogi jogai és kötelezettségei tárgyában, illetőleg az ellene felhozott büntetőjogi vádak megalapozottságát illetően”.¹⁶

Az Emberi Jogok Európai Bírósága (továbbiakban: EJEB) büntetőügyként kezeli azokat az ügyeket, ha a felelősség a bűnösségen alapul és a kiszabható szankció természetét tekintve a büntetőjogi szankciókhoz hasonlóan represszív jellegű, a szankció súlyánál a büntetés szigora, az alkalmazott pénzbírság mértéke mérvadó, a személyes szabadság elvonásával járó büntetést egyértelműen a kriminális területbe tartozónak ítéli. Ebből levezethető, hogy az EJEB a szabálysértéseket az Egyezménynek a büntetőügyekre irányadó rendelkezései alapján ítéli meg.¹⁷

Az Alkotmánybíróság a 63/1997. (XII. 12.) AB határozatban¹⁸ több pontban megállapította az akkor hatályban lévő, a szabálysértésekről szóló 1968. évi I. törvény alkotmányellenességét, a törvényhelyeket megsemmisítette és felhívta az Országgyűlést az újraszabályozásra. Az Alkotmánybíróság megállapította, nem felel meg a jogállamiság és a Római Egyezmény 6. cikk 1. bekezdésében foglalt úgynevezett „fair eljárás” követelményének az a rendelkezés, hogy kizárólag a meg nem fizetett pénzbírság elzárásra történő átváltoztatását elrendelő határozat ellen lehetett jogorvoslattal bírósághoz fordulni. „A bírói út igénybevételenek lehetőségét ugyanis mind a közigazgatás-ellenes, mind a kriminális jellegű szabálysértések miatt kiszabott büntetés tekintetében biztosítani szükséges.”¹⁹ Rögzítette továbbá, hogy csak bíróság jogosult szabálysértési eljárásban

¹⁶ Az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 1993. évi XXXI. törvény 6. cikk 1. bekezdés első mondata

¹⁷ Kúria joggyakorlatelemzés

¹⁸ Alkotmánybíróság 63/1997. (XII. 12.) AB határozat (ügyszám: 213/B/1992.)

¹⁹ Alkotmánybíróság 63/1997. (XII. 12.) AB határozat Indokolás II.1. pont 4. bekezdés utolsó mondat

szabálysértési elzárás büntetést kiszabni vagy elzárásra átváltoztatást alkalmazni, azaz szabadságelvonást kimondani.²⁰ Az alkotmánybíróság határozatában harmadsorban rögzítette, hogy a szabálysértési felelősség „... alapvetően „bűnfelelősség”, azaz a természetes személy múltban elkövetett jogsértésére válaszol, s a felróhatóság alapján meghatározott - represszív jellegű - joghátrányt helyez kilátásba”.²¹ Szabálysértés elkövetéséért természetes személy vonható felelősségre.

A jogi szabályozás „Janus-arcú” jogintézménynek tekintette a szabálysértést. A szabálysértés azért volt „kétarcú” jogintézmény, mert a szabálysértések egyik része ún. közigazgatás-ellenes cselekmény, másik része az emberi együttélés általános szabályait sértő magatartásból, ún. kriminális cselekményből állt.²²

II. 4. Az 1999. évi LXIX. törvénytől napjainkig

2000. március 1. napján lépett hatályba a szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény (továbbiakban: Sztv.). Az Sztv. végrehajtási rendelete a 218/1999. (XII. 28.) Kormány rendelet, ebben szabályozták a különös részi tényállások nagyobb részét, például itt kerültek megnevezésre a közrend elleni szabálysértések, a közigazgatás működésének zavartalanságát veszélyeztető szabálysértések, és a közlekedési szabálysértések.²³

Az Sztv. a helyi bíróság hatáskörébe utalta a szabálysértési hatóság határozata ellen benyújtott kifogás elbírálását. Az elzárással is sújtható szabálysértés miatt elsőfokon a helyi bíróság, másodfokon a megyei bíróság járt el. A helyi bíróság hatáskörébe utalta továbbá a szabálysértési hatóság eljárása, határozatai, intézkedései ellen emelt ügyészi óvás elbírálását.²⁴ Az általános szabálysértési hatóság a jegyző, a rendőrkapitányság vagy kijelölt szerve, a vámhivatal, a Vám - és Pénzügyőrség Fővárosi Szabálysértési Hivatala és a határvámhivatal volt, mely mellett egyéb szervek is eljárhattak, például

²⁰ Alkotmánybíróság 63/1997. (XII. 12.) AB határozat Indokolás II.2. pont

²¹ Alkotmánybíróság 63/1997. (XII. 12.) AB határozat Indokolás II.3. pont 3. bekezdés

²² Alkotmánybíróság 38/2012. (XI. 14.) AB határozat 3.1. pont

²³ A szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény (Sztv.)

²⁴ Sztv. 39.§ (1)-(3) bekezdései

a Szerencsejáték Felügyelet.²⁵

Az Sztv. többször módosult, létrehozták a központi szabálysértési nyilvántartási rendszert, bővült az elzárással is sújtható tényállások köre. 2008. május 1-jével az objektív felelősségen alapuló közigazgatási bírságok bevezetésével összefüggésben azonban számos közúti közlekedéssel kapcsolatos szabálysértési tényállás került ki a törvényből és került át a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. tv. rendelkezései közé.

Az Sztv. alapján a szabálysértési őrizetbe vételre akkor kerülhetett sor, amennyiben a rendőrség tettenérte az elzárással is sújtható szabálysértés elkövetőjét, és az őrizetnek a gyorsított bírósági eljárás lefolytatása volt a célja. A tettenérésre vonatkozó szabályokat kellett alkalmazni akkor is, ha a szabálysértés helyszínéről elmenekült elkövetőt a rendőrség az elkövetéstől számított negyvennyolc órán belül elfogta.

A szabálysértési őrizet a bíróság érdemi határozatának meghozataláig, de legfeljebb hetvenkét óráig tartott. Az eljárás alá vont személyt nyomban szabadon kellett bocsátani, ha a szabálysértési őrizet tartama alatt a bíróság a gyorsított eljárást nem folytatta le, vagy nem szabott ki elzárást.

Abban az esetben, ha a szabálysértési elzárást kiszabó határozat nem emelkedett jogerőre és alappal feltehető volt, hogy az eljárás alá vont személy szabadlábon újabb, elzárással is sújtható szabálysértést követne el, a bíróság a szabálysértési őrizet tartamát a másodfokú határozat meghozataláig - indokolt határozattal - meghosszabbíthatta, ebben az esetben a szabálysértési őrizet a másodfokú bíróság határozatának meghozataláig, illetve a nem jogerősen kiszabott elzárás tartamáig, de legfeljebb a meghosszabbítástól számított tíz napig tartott.²⁶

Az Sztv. szabályai alapján a gyorsított bírósági eljárás az elzárással is sújtható szabálysértések esetében volt lefolytatható. A rendőrség a bíróság elé állítás időpontjáról haladéktalanul értesítette a bíróságot és a sértettet, valamint gondoskodott, hogy a bizonyítási eszközök a tárgyaláson

²⁵ Sztv. 34.§-35.§-ai

²⁶ Sztv. 77.§ (1) - (4) bekezdés

rendelkezésre álljanak. A kötelező védelem törvényi követelménye itt már megjelenik, a védőt a rendőrség rendelte ki. A tárgyaláson a rendőrség képviselője az iratokat és a tárgyi bizonyítási eszközöket a bíróságnak átadta, ezt követően a feljelentést szóban terjesztette elő.

Amennyiben az őrizetbe vétel feltételei nem álltak fenn, vagy az őrizetbe vételtől több mint hetvenkét óra telt el, a bíróság nem tartott tárgyalást. Ha a tárgyalás megtartásának nem volt akadálya, a bíróság lefolytatta a bizonyítási eljárást és határozatot hozott. Az Sztv. a határozat elleni jogorvoslati jog kapcsán akként rendelkezett, hogy a határozat kihirdetése után a bíróság „megkérdezi” a rendőrség képviselőjét, az eljárás alá vont személyt, illetőleg a védőt, kívánnak-e fellebbezést benyújtani. Abban az esetben, ha elzárás kiszabására került sor, a fellebbezés benyújtására jogosultnak a kérdés feltételét követően nyomban nyilatkoznia kellett. Ha az elzárás kiszabásával szemben fellebbezést jelentettek be, és a bíróság az őrizetet meghosszabbította, a bíróság az iratokat haladéktalanul felterjesztette a törvényszékhez. A bíróság a határozatot nyomban írásba foglalta és kézbesítette az eljárás alá vont személynek, a védőnek, valamint a rendőrség képviselőjének.

Időközben az Alaptörvény elfogadása és az Sztv. hiányosságai egy új, a jelenleg is hatályban lévő szabálysértési kódex megalkotásához vezettek.

III. A szabálysértési őrizet

III. 1. A személyi szabadsághoz való jog és annak korlátozása

Az Emberi Jogok Európai Egyezményének (továbbiakban: EJE) 5. cikke kimondja, hogy mindenkinek joga van a szabadságra és a személyi biztonságra. Szabadságától senkit sem lehet megfosztani, kivéve a törvényben meghatározott eljárás útján és az alább felsorolt esetekben:

- törvényes őrizetben tartás az illetékes bíróság által történt elítélést követően,
- olyan személy törvényes letartóztatása vagy őrizetbe vétele, aki nem tesz eleget a bíróság törvényes rendelkezésének, illetőleg a törvény által megállapított kötelezettség teljesítésének biztosítása céljából történő letartóztatás vagy őrizetbe vétel,

- törvényes letartóztatás vagy őrizetbe vétel abból a célból, hogy e bűncselekmény elkövetése alapos gyanúja miatt az illetékes hatóság elé állítsák vagy amikor ésszerű oknál fogva szükséges, hogy megakadályozzák bűncselekmény elkövetésében vagy annak elkövetése után a szökésben,
- a kiskorú őrizetbe vétele törvényes rendelkezés alapján nevelési felügyelet céljából vagy törvényes őrizetben tartása az illetékes hatóság elé állítás céljából,
- törvényes őrizetbe vétel fertőző betegségek terjedésének megakadályozása céljából, valamint elmebetegek, alkoholisták, kábítószer-élvezők vagy csavargók őrizetbe vétele,
- törvényes letartóztatás vagy őrizetbe vétel az országba való jogtalan belépés megakadályozása céljából vagy olyan személy törvényes letartóztatása vagy őrizetbe vétele, aki ellen intézkedés van folyamatban kiutasítása vagy kiadatása céljából.

A tájékoztatási kötelezettség megjelenik az EJEE 5. cikkében akként, hogy a letartóztatott személyt haladéktalanul az általa értett nyelven tájékoztatni kell letartóztatása okairól és az ellene felhozott vádról. A letartóztatott vagy őrizetbe vett minden személyt haladéktalanul bíró, vagy a törvény által bírói hatáskörrel felruházott más tisztségviselő elé kell állítani és joga van arra, hogy ésszerű időhatáron belül tárgyalást tartsanak ügyében vagy a tárgyalásig szabadlábra helyezték. A szabadlábra helyezés ugyanakkor olyan feltételekhez köthető, melyek biztosítják a tárgyaláson való megjelenést. Szabadságától letartóztatás vagy őrizetbe vétel folytán megfosztott minden személynek joga van olyan eljáráshoz, melynek során őrizetbe vételének törvényességéről a bíróság rövid határidőn belül dönt.²⁷

Az Alaptörvény IV. cikk (2) bekezdése kimondja, hogy senkit nem lehet szabadságától másként, mint törvényben meghatározott okokból és törvényben meghatározott eljárás alapján megfosztani. Tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés csak szándékos, erőszakos bűncselekmény elkövetése miatt szabható ki.

A gyakorlat az Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlatát is figyelembe véve egységes abban, hogy a személyiségi jogok rendszerében központi szerepe van a személyes szabadságnak, mely

²⁷ Emberi Jogok Európai Egyezménye, EJEE 5. cikke, a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 15.§ (1) - (2) bekezdés

kényszerintézkedéssel csak törvényben meghatározott és garanciákkal biztosított korlátozásnak vethető alá. A törvényesség elvárása kiterjed arra, hogy a korlátozásra jogszabályban meghatározott indokokból és jogszabályoknak megfelelő eljárásban kerüljön sor. Ezen rendelkezésből és az Alaptörvény IV. cikk (2) bekezdés második mondatának értelmezéséből az következik, hogy a személyes szabadságot korlátozó kényszerintézkedés jogszerűségének vizsgálata nem szorítkozhat csupán az irányadó eljárásrend betartásának ellenőrzésére. A kényszerintézkedés elrendelésének indokoltságára kiterjedő érdemi vizsgálatnak pedig a szabálysértési eljárásra vetítve a rendőrség eljárása esetén egyik alapvető szempontja a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (továbbiakban: Rtv.) 15. §-ában megfogalmazott szükségesség és arányosság követelményének érvényesülése, azaz a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényben meghatározott céljával, valamint több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár.²⁸

A rendőrség a szabálysértési őrizet elrendeléséről a törvény által biztosított mérlegelési jogkörében határoz. Ez a jogkör nem korlátlan, egyrészt azért, mert csak a hivatkozott feltételrendszer elemeinek megvalósulása esetén gyakorolható, másrészt pedig a rendőrség számot kell adjon azokról az általa értékelt egyedi körülményekről, amelyek ismeretében a szóban forgó kényszerintézkedés alkalmazásának indokoltsága ellenőrizhető.²⁹

III. 2. A szabálysértési őrizet szabályai

Az új szabálysértési kódex a jelenleg is hatályos a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (továbbiakban: Szabs. tv.), mely 2012. április 15. napjától hatályos. A Szabs.tv. jelentős számban esett át kisebb-nagyobb módosításokon.³⁰ Lényeges hatásköri módosítása 2020. március 1. napján lépett hatályba, melyben a jogalkotó megszüntette a fővárosi, megyei kormányhivatal járási hivatala általános szabálysértési

²⁸ Kúria Pfv.20837/2021/5. [41] bekezdés, Kúria Pfv.IV.20.042/2019/8.

²⁹ Kúria Pfv.20837/2021/5. [45] bekezdés

³⁰ A közlönyállapottól 2026. január 26-ig nyolcvanhárom módosítás.

hatósági hatáskörét, és felruházta a rendőrség általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szervének szabálysértési hatósági feladatok ellátására kijelölt szerveit³¹ (továbbiakban rendőrség) a végrehajtásra is.

A jelenleg hatályos szabálysértési törvényben a büntetőjogi és büntető eljárásjogi hatások nagyobb mértékben érvényesülnek.³² „A Szabs. tv. a szabálysértések anyagi jogát, eljárásjogát és a végrehajtási jogát, valamint nyilvántartási rendszerét átfogóan szabályozó kódex. Ez önmagában mutatja, hogy a szabálysértési jog önálló jogág, azaz szabálysértési ügyben más jogág szabályai elvileg nem alkalmazhatók.”³³ Ezt azonban áttöri, hogy büntető anyagi jog, mind általános részi, mind különös részi és büntetőeljárás szabályokat is alkalmazni kell a szabálysértési eljárásban.³⁴

A bíróság előtti szabálysértési eljárások lefolytatása büntetőjogi szemléletű, büntető lajstromhoz tartozik, másodfokon a törvényszék büntető tanácsa jár el. „A Szabs. tv. alapvetően változtatta meg a szabálysértés intézményének funkcióját, helyét a jogrendszerben.”³⁵

A Szabs. tv. preambuluma rögzíti a törvényi szabályozás célját „A társadalmi együttélés általánosan elfogadott szabályait sértő vagy veszélyeztető, a bűncselekményként történő büntetni rendeléshez szükséges kockázatokkal és veszélyességgel azonban nem rendelkező kriminális cselekmények elleni hatékony fellépés”.³⁶

A Szabs. tv. a szabálysértés definícióját megadja, amely 2013. szeptember 1. napjától kezdődő hatállyal módosult és a következő: Szabálysértés az a törvény által büntetni rendelt tevékenység vagy mulasztás, amely veszélyes a társadalomra. A Szabs. tv. alkalmazásában az a tevékenység vagy mulasztás veszélyes a társadalomra, amely a bűncselekményként történő büntetni rendeléshez szükségesnél kisebb fokban sérti vagy veszélyeztet az Alaptörvény szerinti állami, társadalmi vagy

³¹ A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény, továbbiakban: Szabs. tv. 38.§ (1) bekezdés

³² Kúria Büntető Kollégium Joggyakorlat-elemző csoport 2015. 6. oldal

³³ Kúria Büntető Kollégium Joggyakorlat-elemző csoport 2015. 18. oldal

³⁴ Kúria Büntető Kollégium Joggyakorlat-elemző csoport 2015. 18. oldal

³⁵ 38/2012. (XI. 14.) AB határozat 3. 1. pont első mondata

³⁶ Szabs. tv. Preambulum

gazdasági rendet, a természetes és jogi személyek, valamint a jogi személyiség nélküli szervezetek személyét vagy jogait.³⁷

A Szabs. tv. felelősségi dogmatikájában, az eljárás szabályozásában büntetőjogi és büntető eljárásjogi megoldásokat alkalmaz. A Szabs.tv. 29. §-a kimondja, hogy a szándékosság és a gondatlanság, a kísérlet, a felbujtó, a bűnsegéd, a hozzátartozó, a csoportos elkövetés, a nagy nyilvánosság fogalmára, valamint a büntethetőséget kizáró okokra, a magánindítványra, a folytatólágosság fogalmára a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényt (a továbbiakban: Btk.), továbbá a Btk. 370. § szerinti lopás, a Btk. 371. § szerinti rongálás, a Btk. 372. § szerinti sikkasztás, a Btk. 373. § szerinti csalás, a Btk. 376. § szerinti hűtlen kezelés és a Btk. 378. § szerinti jogtalan elsajátítás tényállásoknak megfelelő szabálysértési tényállásokra, valamint a kár és a vagyoni hátrány fogalmára a szabálysértések tekintetében is alkalmazni kell.³⁸

III. 3. A szabálysértési őrizet feltételrendszere

III. 3.1. A szabálysértési őrizet pozitív feltételei

A szabálysértési őrizetbe vételnek három konjunktív feltétele van, azaz, amennyiben egy feltétel hiányzik, kizárt az őrizetbe vétel.

A feltételek a következők:

1. a szabálysértés szabálysértési elzárással is büntethető,
2. az eljárás alá vont személyt tetten érték,
3. a célja a gyorsított bírósági eljárás lefolytatása

és csak a rendőrség alkalmazhatja.

³⁷ Szabs. tv. 1.§ (1) - (2) bekezdés, vö.: közlönyállapot fogalom meghatározása, ezen §-hoz fűzött indokolás

³⁸ 38/2012. (XI. 14.) AB határozat 3. 1. pont és Szabs. tv. 29.§ (1) bekezdés a) - l) pont

Az első feltétel tehát, hogy a szabálysértés elzárással is büntethető legyen. A Szabs. tv. Ötödik része (különös rész) az egyes szabálysértéseket sorolja fel és a XXIII. fejezet tartalmazza a szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértési tényállásokat.

A Szabs. tv. jelenleg hatályos rendelkezései szerint húsz szabálysértési tényállás büntethető elzárással, melyek az alábbiak:

Magánlaksértés, önkényes beköltözés, távoltartó határozat szabályainak megszegése, kötelező tartózkodás szabályainak megszegése, rendzavarás, garázdaság, közbiztonsági tevékenység jogosulatlan végzése, tiltott prostitúció, veszélyes fenyegetés, felosztatott egyesület tevékenységében való részvétel, valótlan bejelentés, hivatalos személy által elkövetett hamis statisztikai adatszolgáltatás, engedély nélküli vezetés, foglalkozás gyakorlása a foglalkozástól eltiltás hatálya alatt, tulajdon elleni szabálysértés, közérdekű üzem működésének megzavarása, korlátozott robbanóanyag-prekurzorral kapcsolatos tevékenység folytatása az eltiltás hatálya alatt, jogosulatlan vadászat, tulajdonosi hozzájárulás nélküli építés, életvitelszerű közterületi tartózkodás szabályainak megsértése.³⁹

A második feltétel a tettenérés követelménye.

Tettenérésről a szabálysértési őrizetbe vétel feltételei szempontjából két esetben beszélhetünk. A „klasszikus tettenérésről” akkor, ha a cselekmény - legalább részben - szemtanú jelenlétében valósult meg. A tettenérés fogalmába beletartozik az elfogás is, ha valakit szabálysértés elkövetésén tetten értek, de elmenekül, mindaddig tettenérésről beszélhetünk, amíg a tettenérő folyamatosan üldözi és ennek során elkapja. Nem feltétel, hogy az üldözés során ne tévessze szem elől az elkövetőt, azaz az eljárás alá vont személyt.⁴⁰ A Szabs. tv. 73.§ (8) bekezdése külön kiemeli, hogy a tulajdon elleni szabálysértés elkövetésén tetten ért személyt bárki visszatarthatja, köteles azonban őt a rendőrségnek haladéktalanul átadni. A másik szabálysértési speciális eset amikor a tettenérésre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni, ha a szabálysértés helyszínéről elmenekült elkövetőt a rendőrség az elkövetéstől számított negyvennyolc órán belül elfogja.⁴¹ Fontos kiemelni ez utóbbi,

³⁹ Szabs. tv. 166.§-178/B.§ (2026. január 26.)

⁴⁰ EBH2013. B.13.

⁴¹ Szabs. tv. 73. § (1) bekezdés

időbelileg kibővített esetben, hogy csak a rendőrség és nem bárki általi negyvennyolc órán belüli elfogás minősül tettenérésnek.

Összevetve a Szabs. tv. 73.§ (1) bekezdését és a 73.§ (8) bekezdését az állapítható meg, hogy a klasszikus tettenérés esetén a szemtanú és a tettenérő (kivéve a tulajdon elleni szabálysértést, mint nevesített cselekményt) csak rendőr lehet.

A harmadik feltétel a célt jelöli meg, azt, hogy a rendőrség kizárólag gyorsított bírósági eljárás lefolytatása céljából veheti őrizetbe az eljárás alá vont személyt, azaz mérlegeli, hogy indokolt-e a bíróság elé állítani az eljárás alá vont személyt. Megjegyzem, hogy a gyorsított bírósági eljárás lefolytatása maga a cél, de a bíróság eljárásának elnevezése a hatályos Szabs. tv. 124.§- 126.§-ban foglaltak szerint a „bíróság elé állítás”.

A jogszabály nem írja elő, hogy a rendőrség csak egyszerű megítélésű ügyben vegye őrizetbe az eljárás alá vont személyt, bár a gyakorlatban ezen ügyekben kerül sor az őrizetbe vételre. Nem feltétel továbbá az sem, hogy az eljárás alá vont személy a szabálysértés elkövetését elismerje.

III. 3.2. A szabálysértési őrizet negatív feltételei

Az, hogy mely személyek vonatkozásában kizárt a szabálysértési őrizetbe vétel, nem a Szabs. tv. a 73.§-ban került felsorolásra, hanem a szabálysértés miatt kiszabható jogkövetkezmények közé, a szabálysértési elzárás büntetés szabályozásába illeszkedik, azaz - inkább - ott található⁴².

Nincs helye szabálysértési őrizetnek:

- ha az eljárás alá vont személy a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló törvényben meghatározott fogyatékos személy, illetve napi rendszeres, életfenntartó vagy fekvőbeteg-ellátásban részesül,
- a várandósság tizenkettedik hetét elérő nő,
- tizennegyedik életévét be nem töltött gyermekét egyedül nevelő szülő, gyám,

⁴² Szabs. tv. 10. §

- fogyatékos, vagy folyamatos ápolást, felügyeletet, gondozást igénylő hozzátartozójáról egyedül gondoskodik.

A fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény 4. § a) pontja szerint: „E törvény alkalmazásában fogyatékos személy: az a személy, aki tartósan vagy véglegesen olyan érzékszervi, kommunikációs, fizikai, értelmi, pszichoszociális károsodással - illetve ezek bármilyen halmozódásával - él, amely a környezeti, társadalmi és egyéb jelentős akadályokkal kölcsönhatásban a hatékony és másokkal egyenlő társadalmi részvételt korlátozza vagy gátolja.”

A fogyatékoság igazolása és megítélése bizonyos esetben nem egyszerű, utalok arra, hogy nem áll rendelkezésre a fogyatékoságot igazoló orvosi dokumentum. A fogyatékoság és a beszámítási képességre tekintet nélküli kóros elmeállapot megítélése nem jogászai szakkérdés. Álláspontom szerint nem vehető őrizetbe a hallássérült, siketvak, vak, beszédképtelen személy és az az eljárás alá vont személy, aki cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokság hatálya alatt áll. A cselekvőképességében részlegesen korlátozott személy esetén nem minden esetben kizárt a szabálysértési őrizetbe vétel, azonban a cselekvőképességében részlegesen korlátozást megállapító bírósági ítéletet be kell szerezni és megvizsgálni az ügycsoportokat, amelyekben a cselekvőképességet a bíróság korlátozta.

A gyakorlatban felmerült problémákkal a Kúria Büntető Kollégium Joggyakorlat-elemző csoportja is részletesen foglalkozott. A Kúria rögzíti, hogy a fogyatékosagra való hivatkozás nem elegendő, annak kellő valószínűsítése viszont elfogadható az eljárás alá vont személy részéről. A fogyatékoságot megállapító hatósági határozat birtokában újabb szakértői vizsgálatát nem indokolt, utalva arra, hogy a fogyatékosági támogatást csak súlyos fogyatékoság esetén folyósítják. Ugyanakkor ebből nem következik, amennyiben nem mutat fel fogyatékosági támogatást megállapító határozatot, hogy nem tekinthető fogyatékos személynek az eljárás alá vont személy. Mindig az adott eljárás alá vont személy körülményeinek ismeretében dönthető el, hogy a bíróság rendelkezésére bocsátott orvosi vagy egyéb iratok alapján kétség nélkül igazolják a fogyatékos állapot fennállását. A személyi körülmények figyelembevételéhez a súlyos mentális és egyéb betegségeket, mozgásképtelenséget igazoló orvosi dokumentumok, súlyos rokkantságot igazoló társadalombiztosítási szerv határozata stb. okirati

bizonyítékként elfogadható. Az ezzel ellentétes álláspont a jogalkotónak a gyors eljárás lefolytatására irányuló célját megghiúsítaná. Amennyiben a fogyatékoság ténye különleges szakértelem nélkül megállapítható, nem szükséges szakértőt kirendelni. Ilyen esetek, ha az eljárás alá vont személy súlyos fogyatékosága miatt fogyatékosági támogatásban részesül, orvosi iratok rendelkezésre állnak vagy a fogyatékosága egyértelmű, mert az elkövetőnek hiányzik valamely végtagja. „Igazságügyi orvosszakértő indítványra vagy hivatalból történő kirendelése kizárólag akkor indokolt, ha a fogyatékoság tényének megítéléséhez nem elegendő a példálózva körülírt helyzetekhez kötött józan ész megfontolása.”⁴³ Elfogadható a más büntető-, szabálysértési, polgári ügyben korábban készült elmeorvosi szakvélemény felhasználása, azzal, hogy a kóros elmeállapot az adott cselekmény függvénye is és időben is eltérhet, emiatt csak azonos vagy hasonló jellegű cselekmények miatt, és az elkövetések közötti minél rövidebb időben készült szakvélemény felhasználása indokolt akkor ha nincs adat arra vonatkozóan, hogy az eljárás alá vont személy állapotában változás történt. A felhasznált szakvélemény okirati bizonyíték.⁴⁴

III. 3.3. A szabálysértési őrizetbe vétel indokai

Az őrizetbe vétel feltételeinek fennállása esetén az őrizetet elrendelő szerv

- a) *felelősségre vonására vonatkozó adatainak

mérlegelését követően dönt az eljárás alá vont személy őrizetbe vételéről.⁴⁵

Ennek a négy feltételnek nem együttesen kell fennállnia, elég csupán egynek teljesülnie ezek közül. A rendőrségnek az őrizetbe vétel elrendeléséről szóló határozatában a rövid tényállás mellett az őrizetbe vétel feltételét vagy feltételeit az indokolásban szükséges felsorolni, azaz a mérlegelési szempontjait rögzíteni. A bíróság elé állítás tárgyalásán az eljáró bíróság ekkor lesz abban a helyzetben, hogy a szabálysértési őrizettel szemben az eljárás alá vont személy és az eljárás alá vont

⁴³ Kúria Büntető Kollégium Joggyakorlat-elemző csoport 9.1. pont

⁴⁴ Kúria Büntető Kollégium Joggyakorlat-elemző csoport IX. pont

⁴⁵ Szabs. tv. 73.§ (1c) pont, hatályos 2021. május 14. napjától

személy képviselője által a (kihirdetéskor, tehát a szabálysértési előkészítő eljárásban kihirdetett) fellebbezést érdemben elbírálja.

Ismertek olyan értelmezések⁴⁶, hogy az őrizetbevétel feltételei konjunktívak, de ezt nem támasztja alá a jogszabályhely nyelvtani értelmezése sem, a felsorolást elválasztó, „vessző” sem a „valamint” (jelentése: továbbá, azon kívül⁴⁷) szó.

Tipikus példa a cselekmény tárgyi súlyára (hangsúlyozandó, hogy az elzárással is büntethető szabálysértéseken belül!), az engedély nélküli vezetés szabálysértés. Ezen szabálysértés az elkövetés körülményeire is jó példa, gyakori, hogy az eljárás alá vont személy ezen szabálysértés elkövetése mellett más, tipikusan közúti közlekedési szabályok kisebb fokú megsértése szabálysértést, közúti igazgatási szabályok megsértése szabálysértést, járművezetés ittas állapotban, illetve jármű önkényes elvétele bűncselekményeket is elkövet.

III. 3.4. A szabálysértési őrizet időtartama

A szabálysértési őrizetet megelőző előállítás teljes ideje beleszámít, ⁴⁸ ami azt jelenti, hogy nem csak a négy órát meghaladó előállítás, hanem az annál kevesebb időtartamú is. A rendőrségi fogda, ahol az őrizetet végrehajtják, az őrizet határidejének lejártát nap, óra és perc megjelöléssel nyilvántartja⁴⁹. Az őrizetbevételt elrendelő határozatnak a kezdetét nap, óra, perc és lejártát nap, óra, perc pontossággal is tartalmaznia kell.

A szabálysértési őrizet időtartama:

1.) A bíróság érdemi végzésének meghozataláig - legfeljebb hetvenkét óráig.

Az eljárás alá vont személyt nyomban szabadon kell bocsátani:

- ha a szabálysértési őrizet tartama alatt a bíróság a gyorsított eljárást nem folytatta le vagy

⁴⁶ Ld.: Szabs. tv. 73. §-hoz fűzött Nagykommentár

⁴⁷ Magyar Értelmező Kéziszótár, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1972., 1458. oldal

⁴⁸ Szabs. tv. 73.§ (2) bekezdés első mondata

⁴⁹ Szabs. tv. 73.§ (9) bekezdés

- a bíróság nem szabott ki szabálysértési elzárást.⁵⁰

2.) A másodfokú végzés meghozataláig - időbeli korlát: a nem jogerősen kiszabott szabálysértési elzárás tartamáig, de legfeljebb a meghosszabbítástól számított tíz napig tart.

A jogszabály a bíróság elé állítást lefolytató elsőfokú bíróság által meghosszabbított szabálysértési őrizet időtartamánál nem órákat határoz meg, hanem igazodik a napokban meghatározott elzárás időtartamához⁵¹. Kiemelendő, hogy az őrizet meghosszabbításnál nem a rendőrségi őrizetbe vételt tartalmazó határozatban megjelölt nap, óra és perc a kezdő időpont, hanem a bíróság elé állítás tárgyalásának határnapja. Az elsőfokú bíróság indokolt határozattal meghosszabbíthatja az őrizetet, ha a szabálysértési elzárást kiszabó végzés nem emelkedett jogerőre és alappal feltehető, hogy az eljárás alá vont személy szabadlábon újabb, szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértést követne el.⁵² A szabálysértési őrizet tartamának meghosszabbítása miatt bejelentett fellebbezést a törvényszék mint másodfokú bíróság az érdemi végzés ellen bejelentett fellebbezéssel együtt bírálja el.⁵³

A Szabs. tv. 73.§ (13) bekezdés a) és b) pontjai az őrizetbe vett eljárás alá vont személyt szabadításának esteit sorolja fel, részben átfedés figyelhető meg a Szabs. tv. 73.§ (2) bekezdés második mondatában foglaltakkal, a szabadítás esetei itt ugyanúgy felsorolásra kerülnek. Az eljárás alá vont személyt szabadítani kell, ha az őrizet tartama alatt a bíróság a gyorsított eljárást nem folytatta le, az őrizet tartamának elteltével vagy a bíróság a gyorsított eljárás eredményeként nem szabott ki szabálysértési elzárást, a bírósági határozat átadását követően helyben. Itt jegyzem meg, hogy akkor is szabadítani kell az eljárás alá vont személyt, amikor a bíróság elé állítás kitűzésére és tárgyalására sor kerül, de mielőtt a bíróság érdemi tárgyalásba bocsátkozna, megállapítja, hogy az őrizetbevétel feltételei nem állnak fel (Szabs. tv. 73. § és 124.§). Ez lehet az őrizetbevételt elrendelő határozat elleni fellebbezés eredménye, de akár hivatalból is vizsgálendő, pl. a fogyatékos személy esetében.

⁵⁰ Szabs. tv. 73.§ (2) bekezdés második mondat

⁵¹ Szabs. tv. 9.§ (2) bekezdés

⁵² Szabs. tv. (2)-(4) bekezdés

⁵³ Szabs. tv. 73.§ (5) bekezdés harmadik mondata

A szabadításról az őrizetet elrendelő rendőrséget, az ügydöntő határozatot hozó bíróságot, továbbá katona esetén a parancsnokát értesíteni kell. A bíróság értesítésére értelemszerűen akkor kerül sor, ha nem történt meg a gyorsított eljárás lefolytatása, ez különösen fontos, mert ha az eljárás alá vont személy őrizetbe vételére került sor, a bíróság meghallgatás nélküli eljárásban döntést nem hozhat, az ügyet tárgyalásra kell kitűzni.⁵⁴

Láthatjuk, hogy az r.Sztv.-hez képeset az őrizetbe vétel indokai mások, a személyazonosság megállapítása, a bizonyítékok beszerzése, a szabálysértés elkövetésének, illetőleg folytatásának a megakadályozása nem lehet indoka az őrizetbe vételnek.

III. 4.5. Értesítési kötelezettség és tájékoztatás

A szabálysértési őrizet elrendeléséről az eljárás alá vont személy által megjelölt hozzátartozót, ennek hiányában az eljárás alá vont személy által megjelölt más személyt a rendőrség haladéktalanul értesíti. A katona és fiataikorú eljárás alá vont személy vonatkozásában őrizetbe vétel szabályai között is találunk rendelkezést, a katona szabálysértési őrizetbe vételéről az előjáróját, továbbá a fiataikorú szabálysértési őrizetbe vételéről a törvényes képviselőjét is értesíteni kell.⁵⁵

A rendőrség ügyvédet rendel ki, ha az eljárás alá vont személynek nincsen meghatalmazott ügyvédje. Az ügyvéd kirendelése ellen nincs helye jogorvoslatnak, de az eljárás alá vont személy, indokoltan, egy alkalommal, más ügyvéd kirendelését kérheti.⁵⁶ Szó szerint ugyanez a szabály jelenik meg a bíróság elé állítás tárgyalásának szabályozásában is⁵⁷. Megjelenik a kötelező védelem, a rendőrség az őrizetbe vétel elrendelésével egyidejűleg rendel ki ügyvédet. Az ügyvéd jelenléte a rendőrség előtti, azaz a szabálysértési előkészítő eljárásban nem kötelező, azonban itt is utalok arra, hogy a bíróság előtt a bíróság elé állítás tárgyaláson kötelező, az ügyvéd jelenléte nélkül a tárgyalást megtartani nem lehet.

⁵⁴ Szabs. tv. 118.§ (3) bekezdés

⁵⁵ Szabs. tv. 73.§ (6) - (7) bekezdés

⁵⁶ Szabs. tv. 73. § (1b) bekezdés

⁵⁷ Szabs. tv. 124.§ (3) bekezdés

Garanciális szabály az őrizetbe vett eljárás alá vont személy részére adott tájékoztatás arról, hogy a szabálysértési eljárás során őt megillető jogokat korlátozás nélkül gyakorolhatja⁵⁸. A tájékoztatás kiterjed arra, hogy a magyar nyelv nem tudása miatt a szabálysértési őrizettest, azaz az eljárás alá vont személyt a fogvatartás során nem érheti hátrány. A szabálysértési őrizetes a rendőrségi fogdában mind szóban, mind írásban anyanyelvét, nemzetiségi nyelvét, vagy ha a magyar nyelvet nem ismeri az általa ismert más nyelvet használhatja. Az őrizetet elrendelő szerv az őrizetbe vételkor a szabálysértési őrizetes részére írásban, egyszerűen, közérthető módon, a fogvatartott anyanyelvén, nemzetiségi nyelven, vagy az általa ismert más nyelven tájékoztatást ad a szabálysértési eljárás során az őt megillető védelemhez való jogról, valamint arról, hogy a rendőrség ügyvédet rendel ki, ha nincs meghatalmazott ügyvédje, a szabálysértési eljárás folytatásának alapjául szolgáló cselekmény lényegének, valamint ezek változásának a megismeréséhez való jogáról, az anyanyelvhasználat jogáról, a vallomástétel megtagadásának jogáról, az ellene folyamatban lévő szabálysértési ügy irataiba való betekintési jogról, a konzuli hatóságok, továbbá a szabálysértési őrizetes által megjelölt hozzátartozó vagy az általa megjelölt más személy értesítéséhez való jogról, valamint a szabálysértési őrizetnek az elrendeléséről szóló határozat szerinti, illetve törvényben meghatározott lehetséges végső tartamáról, a szabálysértési őrizet meghosszabbításáról, a szabálysértési őrizet elrendelését és a meghosszabbítását tartalmazó határozatokkal szembeni jogorvoslatról.⁵⁹

Speciális szabályokat tartalmaz a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény végrehajtásával kapcsolatos rendelkezésekről, valamint ahhoz kapcsolódó egyes rendeletek módosításáról szóló 22/2012. (IV. 13.) BM rendelet. A szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértés elkövetésén tetten ért fiatakorút az előkészítő eljárás lefolytatásra jogosult szervhez történő előállításakor, de legkésőbb az eljárás alá vont személyként történő meghallgatásakor haladéktalanul írásban, az általa értett nyelven egyszerűen, közérthető módon, szükség esetén a Szabs. tv. 73. § (12) bekezdésében foglaltakra figyelemmel, tájékoztatni kell az előkészítő, valamint a bírósági eljárás során, illetve a jelenlétében lefolytatandó eljárási cselekményeken törvényes képviselője, jogi képviselője vagy képviselője jelenlétének

⁵⁸ Szabs. tv. (1a) bekezdés, vö. Bv. tv. büntetőeljárásról szóló jogokat ír, de a Szabs. tv. külön rendezi a szabálysértési eljárás során megillető jogokat.

⁵⁹ Szabs. tv. (10)-(11) bekezdés

jogáról, melynek érdekében azok időpontjáról és helyszínéről értesítik, a tárgyaláson való jelenléte jogáról, az előállítás, a szabálysértési őrizet és a szabálysértési elzárás esetén alkalmazandó különleges bánásmódhoz való jogáról, különösen a fogvatartás során a felnőtt korúaktól való elkülönítésre vonatkozóan, szabálysértési őrizetbe vétele esetén továbbá, hogy a kirendelt ügyvéd eljárása során felmerült költségek megfizetése alóli mentes, orvosi vizsgálata képviselője általi kezdeményezésének jogáról, az orvosi vizsgálathoz és egészségügyi ellátáshoz való jogáról, jogai megsértése esetén biztosított, a Szabs. tv. szerinti panaszjogról. A Szabs. tv. 73. § (12) bekezdését külön kiemelem, mely azt a speciálisan megadott tájékoztatási kötelezettséget érinti, ha az őrizetbe vett eljárás alá vont személy hallássérült, siketvak, vak, beszédképtelen vagy - beszámítási képességre tekintet nélkül - kóros elmeállapotú, az esetükben a (11) bekezdés szerinti tájékoztatást az állapotára figyelemmel kell megadni.

Itt visszautalnék a Szabs. tv. 10. § a) pontjára, mely rögzíti, hogy nincs helye szabálysértési őrizetnek és szabálysértési elzárásnak, ha az eljárás alá vont személy a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló törvényben meghatározott fogyatékos személy, illetve napi rendszeres, életfenntartó vagy fekvőbeteg-ellátásban részesül a fenti szabály alkalmazásának gyakorlata nem lehet. Álláspontom szerint szükségtelen tehát a Szabs. tv. 73.§ (12) bekezdésében foglalt tájékoztatási kötelezettség előírása, mert az itt szabályozott esetekben a szabálysértési őrizetbe vétel kizárt.

III. 2.6. Az őrizet szabályai a rendőrségi fogdán

A Szabs. tv. kimondja, hogy a szabálysértési őrizetet rendőrségi fogdán kell végrehajtani.⁶⁰ A szabálysértési őrizet Szabs. tv.-ben törvényben nem szabályozott kérdéseire a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló törvénynek (jelenleg hatályos 2013. évi CCXL. törvény, továbbiakban: Bv.tv.) az őrizet végrehajtására

⁶⁰ Szabs. tv. 73. § (1), (1a) bekezdések

vonatkozó szabályait kell alkalmazni azzal, hogy a rendelkezési jogkör gyakorlója az őrizetet elrendelő szerv vezetője (tehát nem a bíróság, ügyészség).⁶¹

Szükségesnek tartom ismertetni a szabálysértési őrizet fogdában történő végrehajtásának szabályait. Az őrizet és az előzetes letartóztatás egyes végrehajtási kérdéseiről a Bv. tv. rendelkezik. A szabálysértési őrizet végrehajtására ugyanakkor a törvény hatálya nem terjed ki, azonban a szabálysértési őrizet vonatkozásában is szükséges megteremteni a végrehajtásának garanciális, törvényi szintű szabályait, a szabálysértési őrizet vonatkozásában a Bv. tv. és a Szabs. tv. szabályai irányadóak. Külön törvényi szinten meg kell állapítani a szabálysértési őrizet végrehajtásának részletszabályait is, különösen, hogy az eljárás alá vont személy mikor szabadulhat a szabálysértési őrizetből, továbbá, hogy kiket kell értesíteni a szabadulás tényéről.⁶² Az őrizet során a gyanúsított személyi szabadsága és egyéb alapvető jogai olyan mértékben korlátozhatók, amilyen mértékben az őrizet célja és a fogda rendjének vagy biztonságának megőrzése érdekében feltétlenül szükséges. Az őrizetes a fogdában folytatott munkáltatásban vagy oktatásban nem vehet részt, a fogdában házasságot nem köthet, bejegyzett élettársi kapcsolatot nem létesíthet. Az őrizetessel szemben fegyelmi eljárás nem folytatható le. A fogvatartással kapcsolatos panaszt a fogvatartásért felelős bírálja el. A fogda az őrizetbe vett személyt a bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság határozata szerint a fogvatartásért felelős által kiállított rendelvénnyel alapján fogadja be. Az őrizetet elrendelő szerv vezetője, aki az őrizet végrehajtása tekintetében a rendelkezési jogkör gyakorlója, dönt az őrizetbe vett személy fokozott őrzéséről, elkülönítéséről az ugyanabban az eljárásban letartóztatottaktól vagy őrizetbe vett személyektől, levelezése, telefonálása és látogatása ellenőrzéséről, levelezésének, telefonbeszélgetésének, a látogató fogadásának korlátozásáról vagy tiltásáról, előállításáról, eljárási cselekmény elvégzése érdekében a nyomozó hatóságok részére történő kiadásáról. A rendelkezési jogkör gyakorlójának tiltó rendelkezése hiányában az őrizetbe vett személy az általa megjelölt hozzátartozóval és törvényes képviselőjével kapcsolatot tarthat. Az őrizetes a hozzátartozójával naponta egyszer, tíz perc időtartamban telefonhívást kezdeményezhet. Az őrizetbe vett személyt hozzátartozója naponta, hivatali időben - a fogda parancsnokával előzetesen egyeztetett időpontban - meglátogathatja. Az őrizetbe vett személy a látogatás

⁶¹ Szabs. tv. 73.§ (14) bekezdés

⁶² Szabs tv. 73.§ - hoz fűzött indokolás

alkalmával csak egy látogatót fogadhat, a látogatási idő harminc perc. Az őrizetbe vett személy más személlyel - ide nem értve a védőt, államának konzuli tisztviselőjét - csak a rendelkezési jogkör gyakorlójának engedélyével tarthat kapcsolatot.⁶³

IV. Bíróság elé állítás

Mielőtt a Szabs. tv.-ben szabályozott és témámat adó bíróság elé állítás⁶⁴ szabályait ismertetném, szükséges általában a tárgyalás lefolytatásának szabályait áttekinteni, mivel a Szabs. tv.-ben több helyen találhatók az erre vonatkozó szabályok. A kiindulópont a Szabs. tv. 111.§-tól a 115.§-ig terjedő rendelkezések, mely a szabálysértési tárgyalás szabályai címet viseli, ugyanakkor ezen jogszabályhelyek a szabálysértési kifogás elintézését szabályozzák. A tárgyalásra továbbá a meghallgatás nélküli eljárásban hozott határozat cím alatt, a Szabs. tv. 120.§ - 121.§ rendelkezései is alkalmazandók, valamint a bizonyítás általános szabályai között a Szabs. tv. 52.§ (3) bekezdés az eljárás alá vont személy meghallgatása, a Szabs. tv. 58.§-60/A.§ a tanú meghallgatása, vallomástétele, továbbá a Szabs. tv. 62.§ és 63.§-a, a tanú zárt adatkezelésének szabályai alkalmazandók. Megjegyzendő, hogy a szabálysértési eljárásban az eljárás alá vont személyt, tanút, szakértőt meghallgatjuk, és nem kihallgatjuk.

A bíróság elé állítás, az általános és már a köznyelvben is ismert szóhasználat szerint „gyorsított eljárás”, mint ahogy neve is jelzi, rapid eljárás, az elkövetéstől, illetve a tettenéréstől az elsőfokú eljárás befejezéséig és egyben igen kevés kivétellel, a jogerős befejezésig legfeljebb százhusz óra telik el (48 óra tettenérés ideje + 72 óra őrizet ideje esetén). A bíróságnak az őrizetbe vétel kezdő időpontjától, melybe az előállítás teljes idejét be kell számítani, hetvenkét órán belül meg kell hoznia és kihirdetnie az ügydöntő végzését.⁶⁵

A bíróság elé állításos eljárás feltétele, mint azt fentebb tárgyaltam, hogy szabálysértési elzárással is

⁶³ Bv. tv. 427.§ (4) - (7) bekezdés, 428.§ (1) bekezdés, 429. § (1) - (3) bekezdés

⁶⁴ Szabs. tv. 124.§-125.§ (1)-(7) bekezdései

⁶⁵ Szabs. tv.73.§ (2) bekezdés

büntethető szabálysértés miatt vegye a rendőrség az eljárás alá vont személyt őrizetbe. Gyakorlatomban jellemzően az engedély nélküli vezetés szabálysértés és kisebb számban a lopással megvalósított tulajdon elleni szabálysértés, távoltartó határozat szabályainak megszegése szabálysértés miatt kezdeményezi a rendőrség a bíróság elé állítás lefolytatását. Az engedély nélküli vezetés szabálysértés elkövetésekor a leggyakrabban a klasszikusnak nevezett tettenérés, mivel a rendőr a közúti ellenőrzés során észleli, hogy az eljárás alá vont személy nem rendelkezik érvényes vezetői engedéllyel vagy rendelkezik ugyan, de arra a vezetési kategóriára, amelyen gépjárművet vezet, nincs engedélye.

A Szabs. tv. 87.§ (2) bekezdése kimondja, hogy a Szabs. tv. -ben foglalt kivételekkel az idézést, illetve az értesítést írásban kell közölni úgy, hogy azt a címzett legkésőbb az eljárási cselekmény időpontja előtt öt nappal megkapja. Ez alól képez kivételt a szabály, mely szerint a rendőrség a bíróság elé állítás időpontjáról haladéktalanul értesíti a sértettet (amennyiben a szabálysértésnek van sértettje), valamint gondoskodik arról, hogy a bizonyítási eszközök, okiratok, esetlegesen tanúk a tárgyaláson rendelkezésre álljanak. A bíróságnak az idézés, értesítés vonatkozásában tehát nincs intézkedési kötelezettsége.

A jogszabály a bíróság elé állításos eljárásnál nem nevesíti a szabálysértési előkészítő eljárás lefolytatását, de a rendőrség lefolytatja, meghallgatja az eljárás alá vont személyt, sértettet, esetlegesen tanút, és iratokat szerez be.

A rendőrség ügyvédet rendel ki és az ügyvédet, valamint a törvényes képviselőt értesíti a tárgyalás időpontjáról, gondoskodik továbbá arról, hogy az ügyet ezen személyek megismerhessék, illetve az eljárás alá vont személlyel a tárgyalás előtt érintkezhessenek. A szabálysértési eljárásban, annak bármely szakaszában meghatalmazottként az eljárás alá vont személy érdekében, a törvényes képviselője (törvény erejénél fogva, pl. szülő) vagy az általa, illetve törvényes képviselője vagy nagykorú hozzátartozója által írásban meghatalmazott nagykorú személy is eljárhat, tehát a meghatalmazott képviselő nem feltétlenül ügyvéd.⁶⁶

⁶⁶ Szabs. tv. 53.§ (1) bekezdés

Kiemelendő, hogy a bíróság elé állítás eljárásban kötelező az ügyvéd kirendelése. Megjegyzendő, hogy a Szabs. tv. a jogi képviselőt, az ügyvédet nem védőként nevezi, ellentétben az Sztv. szóhasználatával⁶⁷. Álláspontom szerint, bár a hatályos Szabs. tv. nem ismeri a védő fogalmát, indokolt lenne védőnek nevezni a jogi képviselőt, utalva arra is, hogy a bíróság elé állítás eljárásban a kötelező védelemként is ilyen „funkciót” lát el. Érdekes kérdést vethet fel, amennyiben a bíróság elé állításos tárgyaláson a jogi képviselő vagy az eljárás alá vont személy bejelenti, hogy érdekellentét áll fenn a rendőrség által kirendelt ügyvéd és az eljárás alá vont személy között.

A jogszabály megfogalmazása szerint a rendőrség képviselője az iratokat és a tárgyi bizonyítási eszközöket a bíróságnak átadja, ezt követően a feljelentést szóban terjeszti elő, valamint javaslatot tesz a büntetés mértékére. A gyakorlatban ez úgy valósul meg, hogy a rendőrség a szabálysértési előkészítő eljárás iratait elektronikus úton a bíróságnak megküldi, mivel kötelező az elektronikus út, de a feljelentést természetesen szóban is ismerteti, a büntetés nemére a bizonyítási eljárás befejezését követően tesz indítványt, mely nem köti a bíróságot.

A bíróság elé állítás tárgyalás nyilvános, azonban a bíróság a fiataalkorú eljárás alá vont személy jogai gyakorlásának, kötelezettségei teljesítésének elősegítése és kímélete érdekében a tárgyalásról vagy annak meghatározott részéről a nyilvánosságot kizárhatja⁶⁸. A törvény indokolása kiemeli, hogy a Szabs. tv. a tárgyalás nyilvánosságáról kizárólag a kifogás elintézése tárgyában tartott tárgyalás szabályai közt rendelkezik, a bíróság elé állítás tárgyalásra vonatkozó szabályok között ilyen nincs. A tárgyalás nyilvánosságának alapelvéből kiindulva, az Európai Parlament és a Tanács 2016. május 11-i (EU) 2016/800 irányelve a büntetőeljárás során gyanúsított vagy vádlott gyermekek részére nyújtandó eljárási biztosítékokról megfelelés érdekében indokolt a Szabs. tv. bíróság elé állításra vonatkozó a tárgyalás nyilvánossága korlátozásának lehetősége⁶⁹.

A bíróság a tárgyalást az ügy megjelölésével megnyitja, majd a megidézettek és az értesítettek számbavételét követően megvizsgálja, hogy a Szabs. tv. 73.§-ában és 124.§-ban foglalt feltételek,

⁶⁷ Sztv. 48.§ -50.§

⁶⁸ Szabs. tv. 125.§ (3a) bekezdés

⁶⁹ az Európai Parlament és a Tanács 2016. május 11-i (EU) 2016/800 irányelve a büntetőeljárás során gyanúsított vagy vádlott gyermekek részére nyújtandó eljárási biztosítékokról 14. cikk (1) bekezdés

azaz az őrizetbe vétel feltételei fennállnak-e, megvizsgálja az őrizetbe vétel negatív feltételeit, valamint az őrizetbe vételtől hány óra telt el és az ügyvéd a bíróságon megjelent-e. Amennyiben ügyvéd nincs jelen vagy az őrizetbe vétel feltételei nem állnak fenn, vagy a hetvenkét óra eltelt, a bíróság érdemben nem tart tárgyalást, a bíróság elé állításos eljárást befejezi és az általános szabályok szerinti eljárásra utasítja az eljárást és aszerint folytatja le, azonban nem a bíróság elé állítás hatánapján. Ebben az esetben az eljárás későbbi szakaszában nincs lehetőség meghallgatás nélküli eljárásban dönteni, ezt egyértelművé teszi azon rendelkezés, hogy őrizetbe vétel esetén nincs helye tárgyaláson kívül határozni. A jelen lévők számbavétele során megemlítendő, hogy törvény nem rendelkezik arról, hogy a bíróság elé állításos eljárásban tartott tárgyaláson a rendőrség képviselőjének is jelen kell lennie, azonban ez levezethető abból, hogy a rendőrség a feljelentést szóban előterjeszti, és a fellebbezésről azonnal nyilatkozik. Amennyiben a tárgyalás megtartásának nincs akadálya a tanúkat, amennyiben jelen vannak, felhívja a tárgyalóterem elhagyására, az igazolatlan eltávozás következményeire való figyelmeztetés mellett. A rendőrség ezután ismerteti a feljelentésben foglaltakat.

Az eljárás alá vont személytől a meghallgatás kezdetén meg kell kérdezni a személyi adatait, amelyeket akkor is köteles megadni, ha utóbb nem tesz vallomást. A személyi adatok felvételét követően tisztázni szükséges, hogy a feljelentésben foglaltakat megértette-e. Az eljárás alá vont személlyel ismertetni kell ún. Miranda-szabályt,⁷⁰ azaz az eljárás alá vont személyt meghallgatásának megkezdésekor figyelmeztetni kell arra, hogy nem köteles vallomást tenni, a vallomástételt bármikor megtagadhatja és amit mond, az bizonyítékként felhasználható.

Az eljárás alá vont a meghallgatás folyamán bármikor dönthet úgy, hogy megtagadja a további vallomástételt vagy az egyes kérdésre történő válaszadást. Az eljárás alá vont személyt ugyanakkor figyelmeztetni kell arra is, hogy a tárgyaláson vallomást tehet, függetlenül attól, hogy azt korábban megtagadta. Figyelmeztetni kell arról is, „amit mond, az bizonyítékként felhasználható”. A figyelmeztetés után tett vallomás tehát nem vonható vissza. Amennyiben az eljárás alá vont személy a vallomástételt megtagadta, kérdések nem intézhetők hozzá és szembesítés sem rendelhető el. Az eljárás alá vont kérdezési, észrevételezési és indítványozási jogát a vallomástétel megtagadása nem

⁷⁰ Szabs. tv. 71. § (2) bekezdése tartalmazza,

érinti⁷¹. Az eljárás alá vont személyt figyelmeztetni kell arra is, hogy a vallomástétel megtagadása az eljárás folytatását nem akadályozza, amennyiben vallomást tesz, a vallomásában más bűncselekmény vagy szabálysértés elkövetésével hamisan nem vádolhat, azt a törvény bünteti. Végül tájékoztatni kell, hogy a jogi képviselőjével az eljárás rendjének a megzavarása nélkül szabadon értekezhet⁷².

A fiatakorú eljárás alá vont személlyel szemben folytatott eljárás esetén a figyelmeztetéseket az eljárás alá vont személy korára és érettségére tekintettel, érthető módon szükséges közölni.⁷³ A tárgyaláson célszerű elmondani a fiatakorúnak, ha valamit az eljárás során „nem ért”, arra a bíróságtól, védőtől kérdezzen rá.

Az eljárás alá vont személy hallgatásának joga a személyi körülményekre is kiterjed. Ha erre nyilatkozik, az eljárás alá vont személyt nyilatkoztatni azon személyi körülményeiről szükséges, amelyek az alkalmazandó joghátrány megállapítása szempontjából jelentősek lehetnek, ilyenek a vagyoni helyzete, jövedelme, családi körülményei, például kiskorú eltartottja, foglalkozása, végzettsége, képzettsége, munkahelye, egészségi állapota. Az eljárás alá vont személy figyelmét fel kell hívni arra, hogy e körülményeket a bíróság csak akkor veszi figyelembe a joghátrány megállapításánál, ha ezekről tudomása van. A személyi körülmények tisztázása után, amennyiben a közérdekű munka végrehajtásához szükséges feltételek fennállnak, azaz nincs a Szabs. tv. 10.§-ban foglalt kizárási ok, amiket vele ismertetni is szükséges, az eljárás alá vont személyt nyilatkoztatni kell arról, hogy hozzájárul-e a közérdekű munka kiszabásához, mert a hozzájárulás megtagadása a közérdekű munka büntetés kiszabását kizárja⁷⁴.

Ezt követően az eljárás alá vont személynek biztosítani kell az összefüggő vallomástétellelt, azaz vallomását saját szavaival előadhassa, majd a bizonyítási eljárás a hozzá intézendő kérdések feltételével folytatódik. Ha a vallomása a korábbi vallomásától, itt a rendőrség előtt tett vallomásától eltér, ennek okát tisztázni kell, mintahogy az eljárás alá vont személy, a sértett, illetve a tanú

⁷¹ Szabs. tv. 71. § (3) bekezdés

⁷² Szabs. tv. 112.§ (4) bekezdés

⁷³ Szabs. tv. 71. § (5) bekezdés

⁷⁴ Szabs. tv. 120.§ (5) bekezdés

vallomása között felmerült lényegi ellentétek tisztázását is meg kell kísérelni feloldani. Az eljárás alá vont személyeket egyenként kell meghallgatni. Az eljárás alá vont személy meghallgatása után a bizonyítás felvételének sorrendjét és terjedelmét a bíróság állapítja meg, tehát ezt követően meghallgatja a tanúkat, iratokat ismertet.

A tanúk meghallgatása egyenként, lehetőség szerint az eljárás alá vont személy jelenlétében történik. Kivételt képez, ha a tanú az adatainak zártan történő kezelését kérte és nem járult hozzá, hogy az eljárás alá vont személy jelenlétében hallgassák meg vagy ha a tanú minősített adatról tesz vallomást.⁷⁵ A még meg nem hallgatott tanú nem lehet jelen az eljárás alá vont személy, más tanú és a szakértő meghallgatásakor. A meghallgatást megelőzően meg kell állapítani a tanú személyazonosságát, valamint azt, hogy az eljárás alá vont személynek vagy a sértettnek hozzátartozója-e, továbbá, hogy az ügyben más okból érdekelt vagy elfogult-e. Ezekre a kérdésekre a tanú akkor is köteles válaszolni, ha egyébként a vallomástételt megtagadhatja. A tanút a vallomás megkezdése előtt figyelmeztetni kell jogaira, kötelezettségeire és a hamis tanúzás, valamint a hamis vád jogkövetkezményeire. A tanú vallomástételének akadályait a Szabs. tv. is nevesíti, nem hallgatható meg tanúként, akitől a testi vagy szellemi állapota miatt nem várható bizonyítékként értékelhető vallomás, minősített adatról az, aki a titoktartási kötelezettség alól az arra jogosult szervtől vagy személytől nem kapott felmentést. Nem lehet továbbá tanúként meghallgatni azt, aki foglalkozásánál, hivatásánál vagy köz megbízatásánál fogva titoktartásra köteles, ha a tanúvallomásával e kötelezettségét megsértené. Figyelmeztetni kell a tanút a tanúvallomás megtagadásának lehetőségére. A tanúvallomást megtagadhatja az eljárás alá vont személy hozzátartozója (leggyakoribb megtagadási ok, de tisztázni kell a hozzátartozói minőséget, mely jogilag eltérhet a közfelfogással szemben), közölni kell, hogy a tanú magát vagy hozzátartozóját szabálysértés vagy bűncselekmény elkövetésével vádolná, az ezzel kapcsolatos kérdésben megtagadhatja a vallomástételt. A médiatartalom-szolgáltató, vagy vele munkaviszonyban vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban álló személy, ha a tanúvallomásával a számára a

⁷⁵ Ld.: Szabs. tv. 63. § (1)-(2) bekezdés: a szabálysértési hatóság, illetve a bíróság a tanú kérelmére elrendeli vagy hivatalból elrendelheti, hogy a tanú nevét, születési nevét, születési helyét és idejét, anyja nevét, állampolgárságát, személyazonosító okmányának számát, lakcímét, értesítési címét, tényleges tartózkodási helyét, kézbesítési címét, illetve elektronikus elérhetőségét zártan kezeljék. Adatait zártan kell kezelni, ld.: ha ugyanazon tényállás alapján párhuzamosan zajló, illetve jogerősen vagy véglegesen lezárt más eljárásban a tanú adatainak zárt kezelését rendelték el.

médiatartalom-szolgáltatói tevékenységgel összefüggésben információt átadó személy kilétét felfedné, az ezzel kapcsolatos kérdésben a vallomástételt megtagadhatja.

A tizennegyedik életévét be nem töltött személyt csak akkor lehet tanúként meghallgatni, ha a vallomásától várható bizonyíték más bizonyítási eszközzel nem pótolható. A figyelmeztetéseket a tizennyolcadik életévét be nem töltött tanú korára és érettségére figyelemmel, a számára érthető módon kell megfogalmazni. A tizennegyedik életévét be nem töltött személy meghallgatása esetén mellőzni kell a hamis tanúzás és a hamis vád jogkövetkezményeire való figyelmeztetést. A tizennyolcadik életévét be nem töltött tanú meghallgatására a törvényes képviselő jelenlétében kerül sor, kivéve, ha a törvényes képviselő érdekei a tanú érdekeivel ellentétesek, a törvényes képviselő a jogainak gyakorlásában akadályozva van, vagy nincs törvényes képviselője, illetve nem állapítható meg, hogy ki a törvényes képviselője. Ezekben az esetekben a gyámhatóság eseti gyámot rendel ki, akit a kiskorú tanú meghallgatásának időpontjára idézni kell.

Az írásbeli tanúvallomás megtétele a bíróság elé állítás gyorsaságából adódóan nem fordul elő, ugyanakkor nem is lehet kizárni. Szakértői bizonyítás a gyorsított eljárásban az idő rövidebbé miatt nem fordul elő és a szakértői vélemény beszerzése egy bonyolultabb bizonyítási eljárás lefolytatását feltételezi, ami nem felel meg a bíróság elé állítás céljával sem, ezért ezzel részletesen nem kívánok foglalkozni. Szemle lefolytatása sem jellemző ezen eljárásnál és a felismerésre bemutatás sem. A tárgyi bizonyítási eszközt határozattal lefoglalja a rendőrség (pl. elkövetés eszközeként használt horgászbot), ezt a határozatot ismertetni kell. A bíróság a bizonyítási indítványok felől külön indokolás nélkül dönt, elutasításukat csak az ügydöntő végzésben kell indokolnia⁷⁶.

Az általános szabályok szerint a bíróság az ügyet lehetőleg egy tárgyalási napon befejezi, ha az ügy terjedelme, a bizonyítás kiegészítése miatt, vagy egyéb fontos okból szükséges, a bíróság a tárgyalást legfeljebb tizenöt napra elnapolhatja.⁷⁷ A bíróság elé állításnál az elnapolás nem alkalmazható, a speciális eljárás rendelkezése kimondja, ha az ügy áttételének nincs helye és ha a tárgyalás alapján ügydöntő végzés meghozatalára nincs lehetőség, a bíróság a bíróság elé állítás keretében folytatott

⁷⁶ Szabs. tv. 113.§ (2) bekezdés

⁷⁷ Szabs. tv. 114. § (1)-(2) bekezdés

eljárást befejezi és az eljárást a 120. §-ban foglalt szabályok szerint folytatja le és lehetőség szerint az új tárgyalásra nyomban hatánapot tűz⁷⁸. Ugyanez vonatkozik arra az esetre is amennyiben a közvetítői eljárásra utalás feltételei fennállnak, a bíróság az ügyet közvetítői eljárásra utalja és a továbbiakban az eljárást az általános szabályok szerint folytatja le. A bíróság egy tárgyaláson fejezi be a gyorsított eljárást, lehetséges ugyanakkor tehát, hogy az ügyben érdemi, felelősség megállapítása vagy szabálysértési eljárást megszüntető döntés nem születik.

A bíróság a bizonyítási eljárás befejezését követően végzéssel megszünteti a szabálysértési eljárást, vagy megállapítja az eljárás alá vont személy felelősségét és büntetést szab ki, illetve intézkedést alkalmaz, rendelkezik a szabálysértési költség viseléséről és ha annak a Szabs. tv.-ben meghatározott feltételei fennállnak, az eljárás alá vont személyt a szabálysértéssel okozott kár megtérítésére kötelezi. Amennyiben a cselekmény elkövetésekor az eljárás alá vont személy fiatalkorú volt, a kirendelt ügyvéd eljárása során felmerült díjat az állam viseli.⁷⁹ A bíróság tehát dönt mindazon kérdésekben, melyekben az általános eljárás során is rendelkeznie kell.

A végzés kihirdetése után azonnal, a rendőrség képviselője, az eljárás alá vont személy, a képviselője nyilatkozatot tesz arra vonatkozóan, hogy az ügydöntő határozattal szemben kíván-e fellebbezéssel élni. A fellebbezésre vonatkozó nyilatkozatokat követően a bíróság a végzését nyomban írásba foglalja és kézbesíti az eljárás alá vont személynek, az eljárás alá vont személy képviselőjének, valamint a rendőrség képviselőjének. A gyakorlatban az eljárás alá vont személy papíralapon kapja meg a kiadmányolt végzés egy példányát, a jogi képviselő haladéktalanul, elektronikus úton, a rendőrség papíralapon a szabadítás vagy az elzárás büntetés végrehajtása miatt, valamint elektronikus úton⁸⁰. Megjegyzendő, hogy a digitális állampolgárság bevezetésével egyre több eljárás alá vont személy rendelkezik elektronikus elérhetőséggel, és kérdésként merül fel, hogy részükre kézbesítsük vagy sem a bíróság elé állítás tárgyaláson a végzést. Álláspontom szerint nem tiltott, ebben az esetben sem a papírlapú kézbesítés, ami az eljárás alá vont személy érdekét is szolgálja, gondoljunk csak a közérdekű munka kiszabása esetén a rövid határidejű jelentkezési kötelezettségre. Ha a rendőrség képviselője, az eljárás alá vont személy, illetve a képviselője a szabálysértési elzárás kiszabásával

⁷⁸ Szabs. tv. 125.§ (7) bekezdés

⁷⁹ Szabs. tv. 92.§ (3a) bekezdés

⁸⁰ A szabálysértési elzárás végrehajtásának részletes szabályairól szóló 57/2014. (XII. 15.) BM rendelet 2.§-a

szemben fellebbezést jelent be és a bíróság az őrizetet meghosszabbítja, a bíróság az iratokat haladéktalanul felterjeszti a törvényszékhez⁸¹.

V. Statisztikai adatok⁸²

Tolna Vármegyére vonatkozóan a szabálysértési őrizet és bíróság elé állítás eljárás vonatkozásában a következők voltak a statisztikai adatok 2022. évtől 2025. első félévig:

	2022.	2023.	2024.	2025. I. félév
kezdemenyezett gyorsított eljárások száma	54	70	114	55
bírósági tárgyalások száma	53	67	105	55
nem volt tárgyalás	1	3	9	-
szabálysértési tényállások	12 tulajdon elleni szabálysértés	18 tulajdon elleni szabálysértés	17 tulajdon elleni szabálysértés	10 tulajdon elleni
	1 távoltartó határozat szabályainak megszegése	5 távoltartó határozat szabályainak megszegése	6 távoltartó határozat szabályainak megszegése	2 távoltartó határozat szabályainak megszegése
	39 engedély nélküli vezetés	44 engedély nélküli vezetés	81 engedély nélküli vezetés	42 engedély nélküli vezetés

⁸¹ Szabs. tv. 125.§ (5) bekezdés

⁸² Tolna Vármegyei Rendőr-főkapitányság közérdekű adatszolgáltatása.

	1 garázdaság		1 garázdaság	1 önkényes beköltözés
szankciók egy főre vonatkoznak	65	90	124	60
elzárás	5	13	22	7
pénzbírság	24	39	60	34
közérdekű munka	15	12	12	4
figyelmeztetés	4	2	7	3
járművezetéstől eltiltás	17	24	23	12
megszüntetés	1	3	9	-

VI. Összegzés

Bíróság elé állítás nincs szabálysértési őrizetbe vétel nélkül, ugyanakkor szabálysértési őrizetbe vétel ténylegesen lehetséges bíróság elé állítás tárgyalás lefolytatása nélkül. Ez utóbbi esetben sem önhatalmú az őrizetbe vétel, hanem annak mindig az a célja, hogy a „gyorsított eljárás”, mint speciális eljárás, lefolytatásra kerüljön.

A bíróság elé állítás a fiatalkorú eljárás alá vont személyeknél is alkalmazható eljárási forma, a jogszabály nem zárja ki, hogy ezen személyi kör nem vehető őrizetbe. A gyakorlatomból megállapítható, hogy a rendőrség a fiatalkorúak életkorára figyelemmel ritkán kezdeményez a felelősségre vonásuk iránt bíróság elé állítást. Nem feltétele továbbá az eljárás alá vont személynek a szabálysértés elkövetését beismerő nyilatkozata és az ügy egyszerű megítélése sem, ugyanakkor ez

figyelhető meg. Megállapítható továbbá, hogy a speciál prevenció szempontjából a szabálysértési őrizet és az ahhoz kapcsolódó bíróság elé állítás hatékony eljárási forma.

Felhasznált irodalom, jogszabályok, bírósági határozatok:

- Belügyi Közlöny XVI. évfolyam 6. szám, 1975. szeptember 30., <https://www.abparancsok.hu>, 2025. augusztus 6., A Magyar Népköztársaság belügyminiszterének 21. számú HK: 15/1980. min. par. utasítása Budapest, 1975. évi szeptember hó 11-én
- Dr. Cserép Attila, dr. Fábián Adrián, dr. Rózsás Eszter: Nagykomentár a szabálysértési törvényhez, második, Átdolgozott kiadás, Budapest, Walters Kluwer Hungary Kft., 2013, 2018,
- Fazekas Marianna-Ficzere Lajos szerk.: Magyar Közigazgatási jog Általános rész, Budapest, Osiris Kiadó, 2002, szerző: Nagy Marianna
- Jakab Zsolt: A modern magyar szabálysértési jog kialakulásának története, különös tekintettel a kihágásokra, Belügyi szemle 2015/1., 95 - 96. oldal
- Kántás Péter, Kincses Ildikó, Kovalik Pál, Mészáros József, Papp László Szabálysértési szabályok rövid magyarázatokkal. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó, Budapest 1998.
- Lehotay Veronika: Bevezetés a modern állam és jog történetébe Jegyzet jogi felsőoktatási szakképzésben részt vevő hallgatók számára, ÁJK Miskolc, Miskolci Egyetemi Kiadó 2020.
- Magyar Államigazgatási jog Általános rész, BM Könyvkiadó, fejezet szerzője: Baracka Róbertné dr.
- Magyar Értelmező Kéziszótár, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1972.
- Siket Judit A szabálysértési jog alapjai, Iurisperitus Kiadó Szeged, 2022 Fundamenta Fontium Iuris Publici
- Dr. Szendrei Géza: A szabálysértési őrizet, Belügyi Szemle 3. szám
- Emberi Jogok Európai Egyezménye
- az Európai Parlament és a Tanács 2016. május 11-i (EU) 2016/800 irányelve a büntetőeljárás során gyanúsított vagy vádlott gyermekek részére nyújtandó eljárási biztosítékokról
- 63/1997. (XII. 12.) AB határozat
- 38/2012. (XI. 14.) AB határozat
- EBH2013. B.13.
- Kúria Pfv.20837/2021/5.
- Kúria Pfv.IV.20.042/2019/8.

- Kúria Büntető Kollégium Joggyakorlat-elemző csoport 2015.EL.II.H.13.Szabálysértés -37. szám, szabálysértési ügyek bírói gyakorlata összefoglaló vélemény
- Corpus Juris Hungarici - Tripartitum
- Österreichische Nationalbibliothek 17.491-A Alt - A' mezei rendőrség' főbb szabályai. Az 1840: IX. törvénycikkely' nyomán, irta Zsoldos Ignác. Pápán 1842. 17491-A.
- Az 1879. évi XL. törvénycikk indokolása a magyar büntető törvénykönyv a kihágásokról - Wolters Kluwer jogtár 2025. július 30. Wolters Kluwer
- Az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 1993. évi XXXI. törvény
- A szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény (Sztv.)
- A szabálysértésekről szóló 1968. évi I. törvény (r.Sztv.)
- Az egyes törvények és törvényerejű rendeletek hatályon kívül helyezéséről és módosításáról szóló 1990. évi XXII. törvény
- 1950. évi II. törvény (Btá.) az 1951. évi 35. törvényerejű rendelet
- Az 1953. évi 16. törvényerejű rendelet
- Az 1957. évi 17. törvényerejű rendelet
- A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (Szabs. tv.)
- A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvényhez fűzött Nagykomentár
- A büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (Bv. tv.)
- A szabálysértési elzárás végrehajtásának részletes szabályairól szóló 57/2014. (XII. 15.) BM rendelet